

N<sup>RO</sup>: 28.

## GAZETA RZĄDOWA.

DZIEN 29. LIPCA ROKU 1794.

SESSJA RADY NAJWYŻSZEJ  
NARODOWEJ.

Dnia 26. Lipca.

prezydencya Ob: Tadeusza Mośłowskiego.

Czytany był instrument na pełnomocnika, dany od N. Naczelnika Ob: Tomaszewskiemu. Rada wydała obwieszczenie do wszystkich komisji porządkowych w tych województwach, do których pełnomocnik jestznaczony, iako też do obywatelów mieszkalców tych województw, aby zalecenia pełnomocnika uskuteczniiali, rozrządzeniom iego wszelką byli pomocą, i podług podanych od niego sposobów, powstanie narodowe wzmacniali i rozszerzali.

Ob: Jęłski, generał maior powiatu Grodzieńskiego, w liście pisany zaniósł żądanie przyśłania do swej komendy niektórych artykułów wojennych, które Rada do wydziału potrzeb wojskowych odeśłała.

Magistrat miasta Warszawy uczynił przełożenie z okazji licznych wyjazdów ze stolicy. Wystawia, iż przez takowe oddalenie się zmniejsza się w mieście liczba obrońców, w tym czasie, gdy nieprzyjaciel zbliża na nas patrzy. Obywatele majątniejsi, prócz ludzi, wywołają ieszcze znaczne pieniądze za granicę: przez co źródła podatków publicznych wysychają, a cyrkulacya pieniędzy coraz bardziej się zmniejsza. Do tego, rozsze-

rza się trwoga w mieszkańcach, gdy ich opuszczają w potrzebie obrony obywatele, mający równy obowiązek walczyć razem z niemi do ostatniego z nieprzyjacielem. Ważne te przełożenia oddała Rada do roztrząśnienia wydziałom porządku i bezpieczeństwa; z zaleceniem wygotowania stałych w tej mierze prawideł.

Obyw: Antoni Biczurzyński podał memoriał, w którym przekładał, iż na dniu 17. i 18. Kwietnia rewolucyi w Warszawie dał dowody mężstwa, narażał się na niebezpieczeństwo i ranionym został, prosił o wzgląd na siebie, żeby na iakiej funkcyi mógł być umieszczony. Odeśłano ten memoriał do wydziału sprawiedliwości.

Kontynuowany był projekt manipulacyi biletów skarbowych. Rada wyznaczyła z pomiędzy siebie osoby: to jest, obywatelów Sulistrowskiego; Mośłowskiego i Szymanowskiego; którzyby razem z wydziałem skarbowym rozważyli ieszcze ten projekt, i Radzie swoję przynieśli opinią.

Wydział skarbowy złożył w Radzie rapport, wydanych w tym tygodniu zaręczeń skarbowych, na potrzeby różnych wydziałów. Dla uwiadomienia publiczności, iak zaręczenia skarbowe coraz większy zyskują kredyt, i iaka jest obywatelów ufność w rządzie, położemy niżej wyszczególnienie wydanych zaręczeń skarbowych.

Zalecony dawniej przez Radę projekt, względem ustanowienia dozorów, a w nich dozorców i nauczycielów, przy niesiony był pod decyzją Rady. Projekt ten z czterech składa się artykułów: w pierwszym ustanowienie dozorów 1,000. a naywięcej 1,200. dymów obejmujących, w takim zakresie, któreby wygodne było, i dozorcóm dla częstego obiedzia- nia, i mieszkanióm dla łatwego udania się do dozorców. Daley wyszczególnio- ne są przymioty, jakie powinien mieć dozorca. W artykule II. opisane obowiązki dozorców, względem przestrzegania sprawiedliwości i powinności między wło- ścianami i właścicielami, baczenia na bezpieczeństwo publiczne, dozierania rolni- ctwa i porządku w dozorach sobie po- ruczonych. Artykuł III. wyszczególnia, jakim sposobem postępować mają do- zorczy. W artykule IV. obięte są obo- wiązkami nauczycielów w dozorach. Rada projekt ten potwierdziła, z uwielbieniem pracy i talentów autora Obyw: *Tomasze- wskiego*. Ale jeszcze względem władzy, jaką dozorca mieć może w ukaraniu nie- posłusznych, zdanie swoje zawiesiła; i przy- gotowanie stosownych do tego myśli wy- działowi sprawiedliwości zaleciła.

Sesja solwowana na dzień następu- jący, na godzinę 5. po południu.

### O D E Z W A

Naywyższego Naczelnika do Rady nay- wyższej narodowej.

Dowiaduję się, iż za wykroczenia, na dniu 28. Czerwca popełnione, po uka- raniu nawet pierwszych zbrodni tey wi- nowayców, coraz nowe nieprzeżaią czy- nić się aresztowania. Kiedy tylekroć w li- śtach moich zalecałem sądowi przyspiesze- nie tey sprawy, niebyło myślą moją iawnego występku kłaść za równo z momental- nym obłąkaniem: pierwszy przykładnego i prędkiego wymagał ukarania, drugi w wieczney niepamięci pogrążony być po- winien.

Jeżeli z inkwizycyów okazuje się, iż obce intrzygi i przekupstwo nie-

powodowały ludźmi na dniu 28. Czerwca obłąkanemi, trzeba, aby zapalczywość ich przeciw zdrajcóm oyczyzny, zwróconą dziś została na nieprzyjaciół naszych; trze- ba aby wekrwi ich omyli ręce skalane praw zgwałceniem. Gdy więc dowodczy dnia 28. wynierzoną sądem odebrali już karę, żadam, aby Rada zaleciła sądowi, dać ogólne i mocne napomnienie tym, któ- rzy się bardziey uwiedzionemi, iak prze- stępniemi byż okazali; wskazać im w przy- kładzie ukaranych, iak zniewaga społec- zeństwa, i prawa i rządu konieczne przez prawo same zemstczoną byż musi; dać im widzieć łagodność rządu, obok po- winney surowości iego; przekonać nako- niec, iż w mężney walce z nieprzyjaciół- mi iedyny mają sposób powrócenia do sławy obywatelskiej i do względów oy- czyzny. Wreszcie niech rząd podług praw- dę sobie służących postępuje stale i pilnie; niech sądy przykładnie powinno- ści swe pełnią; niech nie przebacząją wkorzenionym zdrađóm, które zapreda- wały obywatelów, i naygrawały się z cnót i uczciwości; a w ten czas lud ten, co tak odważnie sargał swe pęta, co tak stale broni odżyłkaney wolności, bę- dzie równo umiał szanować prawa, być im posłusznym, byż spokojnym pod rzą- du opieką.

Dnia 28. Lipca 1794. roku.

(M.P.) T. KOSCIUSZKO.

Zywność dowieziona do Warszawy  
w dniu 23. i 24. Lipca.

Zyta korcy 117. pszenicy korcy 5. grochu korcy 51. ięczmienia korcy 126. owa korcy 140. siana fur 334. drew fur 107. maki pszenney korcy 73. maki ży- tney korcy 311. maki gryczaney korcy 17. kaszy iagłaney korcy 16. kaszy gry- czaney korcy 54. kaszy ięczmienney kor- cy 304. wołów sztuk 519. cieląt 582. wieprzów 76. baranów 793. drobiu sztuk 11,722. mała fasiek 128. gorzalki kuf 2. fera kóp 30. iay kóp 1,503.

*Excerpt z rapportu deputacyi indagacyney.*

Deputacya indagacyyna w ciągu tygodnia tego, to jest: od dnia 19. do 26. Lipca wyindagowała osób 29. z których 23. uwolnionych, 6. zaś do sądu kryminalnego odesłanych.

*Postanowienie dozorców i przepisy dla dozorców i nauczycielów w dozorach.*

Rada N. narodowa, dopełniając uniwersał, zalecający w ziemiach i powiatach ustanowienie dozorców, a w nich dozorców i nauczycielów, następujące względem wyboru ich i powinności przepisuje i zachowane mieć chce prawidła.

## ARTYKUŁ I.

*Ustanowienie dozorców i dozorców.*

1mo. Kommissye Porządkowe, każda *respectivie* w swojej ziemi i powiecie, uczyniwszy podział geograficzny, zakresła dozory, w miarę ludności. Dozór jeden 1,000. dymów, a najwięcej 1,200. obeymować będzie, w obrębie najwygodniejszym, ile być może, tak dozorcem dla częstego obieżdżania, iak i mieszkańcom dla łatwego udania się do dozorczy.

2do. Podział ten, aby w pierwszym ustanowieniu swoim, iak najrychlejszy do skutku mógł być przywieziony, komissye przeznaczą, z pośród siebie, albo z pomiędzy obywateli zaufania godnych osoby, przez sekretne kreski wybrane, któreby ziemię lub powiat obiechwały, i rostrząsnąwszy wszystkie zamiary tego widoki, iak nayprzyzwoiciej rzeczzone dozory oznaczyły, bez względu na wszelkie interesa prywatne, wygodnemu podziałowi dozorców przeciwiące się. Ciż obywatele wyłani od komissyi porządkowej do podziału województwa, ziemi lub powiatu na dozory, obieżdżając okolice, wywiedzą się o zdatnych osobach na dozorców, albo je upatrzą sami; spiszą listę z dokładną o nich informacją, i z opinią, gdzie któremu dozór może być

oddany. Takową listę kandydatów, do potwierdzenia lub odmiany, komissyi porządkowej prześlą; a ta bądź tych samych, bądź przez swoją znajomość, albo przez innych obywateli mając sobie zaleconych kandydatów, wybierze z nich dozorcę większością sekretnych kreszek.

3tio. Dozorcy mogą być ludzie iakiegokolwiek bądź stanu i kondycyi, byleby cnotliwi, rozumni, o chciwość albo związki szkodliwe nie podeyżrzani, ani podle komu obowiązani, umiejący czytać, pisać i rachować, dobrą sławę w okolicy mający, w tej lub sąsiedzkiej części powiatu osiedli, albo przynajmniej od lat kilku zamieszkalni.

4to. W czasie lat następnych, komissya porządkowa dozorców wybierać będzie, za poprzedzającym w każdym dozorcę z ambon obwieszczeniem, aby każdy obywatel, mieszkaniec, miaścickowe urzędy, lub włościan gromady, każda od siebie upatrzonych w swoim dozorcę do komissyi porządkowej podawali kandydatów, z których komissya porządkowa jednego przez sekretne kreski obierze i za dozorcę ogłosi.

## ARTYKUŁ II.

*Obowiązki dozorców.*

1mo. Dozorców powinności będą następujące: Trzymać lud dozorcowi ich powierzony w posłuszeństwie prawa i rządu, tudzież zwierzchności miejscowych, których dostrzegać mają, aby ludzkość i sprawiedliwość zachowując, nie popełniały uciążliwości, zdzierstw, albo gwałtów, na osobach i majątkach.

2do. Pilnować, aby wszelkie rozrządzenia rządowe, iak naystarowniej wykonywane były.

3tio. Dozierać, aby dziedzice, właściciele ziemi, lub ustanowiona przez nich miejscowa zwierzchność skuteczniała te ulżenia, iakie z opieki rządu włościanom są ogłoszone; a nawzajem, aby włościanie pełnili powinności w opłatach, lub posługach gruntowych, według dawnych

umów, lub nowo zawartych kontraktów z właścicielami ziemi.

4to. W rozeznaniu spraw, iakie między włościanami, a mieyscową ich zwierzchnością wypadną, czy to z umowy, czy inwentarza, czy ianych kontraktów gruntowych, czy z niedokładnego, lub zawiedzonego wypełnienia wzajemnych obowiązków i publiczney powinności, bezwzględna zachować sprawiedliwość.

5to. Dozorca dawać będzie pilne baczenie na to wszystko, co się tylko tyczy publicznego bezpieczeństwa wewnętrznego lub zewnętrznego. Za dostrzeżeniem iakiey grożącej okoliczności, dozorca natychmiast uczyni komisyi doniesienie, i o wczesne zarządzenia środki dopomni się: bacność dozorczy szczególnie zwrócona będzie na to, aby w obrębie dozoru tego nie znajdowali się żadni szpiegowie, włóczęgi, przekupnie, ludzie szkodliwi przez podeyscie profoty włościan, podeyrzani, bez sposobu życia i siedliska pewnego, zbiegi wojskowe, i wszelkie osoby albo przeciw zwierzchnościom co knujące, albo ludowi wrażenia przeciwne rządowym prawdom czyniące. Pierwszych ścigać, a po examinie, gospodarzom do roli, albo rzemieślnikom do warsztatów, albo kamendam blizkim do worka odsyłać; drugich wyższey zwierzchności rządowej, to jest komisyi porządkowej donieść powinien.

6to. Mieć będzie spisana ludność swoiego dozoru, a co kwartał będzie rekwirować u plebanów mieyscowych o wypisanie z metryk liczby nowo urodzonych, poślubionych i zmarłych, z wyzczególnieniem płci, podług wzorów od komisyi podać się winnych; które to metryki, za każdym razem z weryfikowawşy, przy świadectwie dwóch sąsiadów, osiadłych obywatelów, iako zwierzchnik dozoru podpisze. A w końcu, to jest na 5. dzień Stycznia, rapport ludności całoroczney do komisyi porządkowej odeśle.

7mo. W czasach trudnych dla rolnictwa, przez zmniejszenie przypadkowe

ludności w dozorze, dozorca znieście się z włościanami, i właścicielami dla obmyślenia środków zaradzenia złemu. Spofoby pomnożenia albo sprowadzenia niemnika obmyśli. Urządzenia robocizny, umowiwszy się z dozorcami sąsiedzkimi i celnieyszemi gromadami włościan, ustanowi. W przypadkach zaś niemożności zaradzenia, komisyi doniesie, i pomocy w tem od niey żądać będzie. Co się zaś tyczy osiewów oraz uprawy roli, gdzieby to zaniedbanym bydź dostrzegł, o przyczynach dowie się natychmiast, i zaradzić postara się, albo w nieposobności z siebie, komisyą o tym uwiadomić. Łasy, mianowicie handlowe, w majątkach Rzpłtey, w naybliższym zawiadywaniu i opiece dozorców będą, z przestrzeganiem niepuśtowania onych; lub nieporządnego dREW wycinania, iedno tak, ile iak i komu skarbowa zwierzchność swoim rozrządzeniem ogólnym lub szczególnym, pozwoleniem zapewni.

8vo. O uczynionych już geometrycznych pomiarach majątności w dozorze swoim leżących wiadomość powziawşy, od dziedziców, zastępców, albo dzierżawców o kopią mappy tego pomiaru z woli i powagi rządu dopomni się, a iak o rek wizycyi swoiey w tey mierze, tak o zadosyć uczynieniu oney komisyi porządkowej doniesie.

9no. Gościńce pocztowe i drogi publiczniejsze do miasteczek parafialnych lub targowych, mosty na nich, groble i przeprawy, ogólnym obywatelów kosztem, w obrębie dozoru wyporządkować się niezwłocznie mające, staraniu dozorczy mieyscowego oddać się; a ten dopilnuie, aby na przyzłość każdy dziedzic, łącznie z włościanami reparacye na gruncie swoim takowych dróg, mostów, grobel, przepraw, iak nyporządniey utrzymywał, zachowując pilnie w ekzekucyi tego wyporządzenia dróg miarę, oraz spofoby i kondycye w tey robocie, od komisyi porządkowej przepisane, lub przepisać się mające.

(Reszta w następującym numerze)